

VOORSTEL AB

DATUM DB VERGADERING : 15 januari 2019

DATUM AB VERGADERING : 29 januari 2019

PORTEFEUILLEHOUDER : H. Pereboom

REGISTRATIENUMMER : Z/16/005807-102457

OPSTELLER : Sandra Coomans, telefoonnummer +31882331911

CATEGORIE: Bespreekstuk

 uw waterschap

ONDERWERP

Overdracht beheer en onderhoud stedelijk water (beleidsharmonisatie)

VOORSTEL

1. Vaststellen van de beleidslijn stedelijk water, inclusief ambities en kaders, en daarbij uitgaan van een realisatietermijn van 4 jaar (bijlagen 1 en 2).
2. Instemmen met het opstarten van het proces overdracht stedelijk water in het noordelijk gebied en daarvoor een implementatiekrediet van € 500.000 beschikbaar stellen hetgeen in de Meerjarenbegroting is opgenomen.
3. Kennisnemen van de uitkomsten van de consultatieronde (bijlage 3).

SAMENVATTING

Met de inwerkingtreding van de Waterwet (januari 2009) is het watersysteembeheer in het stedelijk gebied overgegaan van gemeente naar waterschap. Met alle gemeenten in het zuidelijk deel van ons gebied zijn reeds bestuurlijke afspraken gemaakt over de overdracht van het stedelijk water en het beheer en onderhoud hiervan. In het noordelijk deel is dit proces minder ver en is het beeld meer divers, zie bijlage 4. Inschatting is dat nog ca. 100 km aan watergangen van gemeenten aan ons zal worden overgedragen. De voorgestelde beleidslijn om dit te realiseren sluit aan op bestaande beleidsdocumenten.

In verbinding met onze omgeving is ons voornemen, ook bij de overdracht van het stedelijk water. Dat betekent handelen, rekening houdend met wensen van onze strategische partners. Daarom wordt voorgesteld komende jaren te komen tot (afronding van de) bestuurlijke afspraken over de overdracht van het stedelijk water met de gemeenten in het noordelijk gebied. Voor het zuidelijk gebied worden de bestaande afspraken over het beheer en onderhoud nagekomen, wel wordt samen met deze gemeenten bekeken wat de eventuele consequenties van het beleid waterschapszorg zijn.

Voorliggend voorstel betekent op termijn een toename van de jaarlijkse beheer- en onderhoudskosten van € 1.000.000 tot € 1.500.000. De inschatting van deze toename is gebaseerd op ervaringen in het zuidelijk gebied. Deze kosten zijn nog niet opgenomen in de Meerjarenbegroting. Daarnaast zijn met de overdracht van het stedelijk water eenmalige kosten gemoeid van € 1.500.000. Dit bedrag is wel opgenomen in de Meerjarenbegroting 2019-2022. Voorgesteld wordt om nu een voorbereidingskrediet van € 500.000 ter beschikking te stellen voor het opstarten van het proces voor de overdracht van het stedelijk water in het noordelijk gebied.

BESTUURLIJKE AANDACHTSPUNTEN

- De overdracht van het beheer en onderhoud stedelijk water komt voort uit de inwerkingtreding van de Waterwet (januari 2009). Het watersysteembeheer in het stedelijk gebied is van rechtswege overgegaan van de gemeente naar het waterschap. De gemeente heeft op grond van de Waterwet zorgplichten voor hemelwater, afvalwater en grondwater. Het waterschap is verantwoordelijk voor het watersysteembeheer.

- Op 7 december 2017 is dit onderwerp besproken tijdens een Deltabijeenkomst met het Algemeen Bestuur. Beeld was dat het beheer en onderhoud voor stedelijk water wordt gezien als een vanzelfsprekend onderdeel van onze taken. Gepleit werd voor een goede afstemming tussen gemeente en waterschap, gericht op een effectieve en efficiënte aanpak en uitvoering. Het waterschap doet niet alles, maar wat ze doet, doet het waterschap goed.
- In uw vergadering van 18 december 2018 is het advies van het DB voorgelegd. Het merendeel van de fracties kon zich vinden in het DB-advies. Aandachtspunten uit de bespreking waren onder andere de doorlooptijd van 4 of 6 jaar i.v.m. de tariefstijging, samenwerking met de gemeenten, taakverdeling, nakomen van bestuurlijke afspraken met zuid, capaciteit, meekoppelkansen en oog voor natuur en beleving.
- Met voorliggend voorstel wordt uitwerking gegeven aan het Waterbeheerplan 2016-2021 en de Beleidsnotitie Water Raakt!. Ook wordt aangesloten op het beleid Waterschapszorg.
- Het onderwerp heeft de aandacht bij de gemeenten en wordt nauwlettend gevolgd. Door het ingezette traject en verwachtingen bij de gemeenten, door de gestarte en afgeronde processen afgelopen jaren, is het van belang dat op korte termijn duidelijkheid komt over de nieuwe beleidslijn en het vervolgtraject.
- Voor nieuw stedelijk water geldt dat dit direct volgens de randvoorwaarden van het waterschap wordt ingericht en er is daar dan ook geen sprake van situaties als achterstallig onderhoud.

OMGEVING EN PARTNERS

In de eerste helft van 2018 hebben verschillende gesprekken met de gemeenten plaats gevonden over de nieuw op te stellen beleidslijn. Hierna is een concept voorgenen beleidslijn inclusief ambitie en kaders opgesteld, die op 12 juni 2018 besproken is in het Dagelijks Bestuur. Toen is afgesproken de voorlopige beleidslijn formeel aan te bieden aan de gemeenten voor een reactie. Daarnaast is het onderwerp ook ter sprake gekomen tijdens de verschillende bestuurlijke (kennismakings)gesprekken die afgelopen periode hebben plaatsgevonden met de betrokken wethouders. Op basis van de consultatieronde zijn verschillende reacties ontvangen, zie bijlage 3.

De uitkomsten van de consultatieronde hebben geleid tot enige aanpassingen in de beleidslijn stedelijk water, inclusief de ambitie en kaders (bijlagen 1 en 2).

FINANCIËN

Voorliggend bestuursvoorstel heeft op termijn financiële consequenties, uit te splitsen in twee delen.

1. Ten eerste de overdracht van bestaand stedelijk water in het noordelijk gebied. De hiermee gemoeid gaande kosten zijn eenmalig. Een eerste inschatting, op basis van ervaringscijfers van de overdracht van stedelijk water in de afgelopen jaren, leidt tot een bedrag van totaal € 1.500.000. Dit bedrag is opgenomen in de meerjarenbegroting 2019-2022. Het gaat hierbij om kosten voor de éénmalige aanleg van gewenste voorzieningen voor het toekomstig beheer en onderhoud (denk aan maaiboot-inlaatplekken, voorzieningen voor maaisel, evt. aanpassingen van kunstwerken). Ook de nader te bepalen voorbereidingskosten voor inhuur van ondersteuning en expertise worden uit deze investering betaald. Om het proces tot het maken van afspraken over en uiteindelijk de overdracht van het stedelijk water te starten wordt voorgesteld om een eerste voorbereidingskrediet van € 500.000 beschikbaar te stellen ten laste van het in de Meerjarenbegroting genoemde bedrag. Dit is o.a. bedoeld voor het voeren van gesprekken met gemeenten, uitvoeren van inventarisaties, inmeten, inventariseren van achterstallig onderhoud etc. Voor de overdracht van stedelijk water (aanpassen van voorzieningen t.b.v. beheer en onderhoud en kunstwerken) wordt op termijn via aparte bestuursvoorstellen krediet aangevraagd ten laste van de resterende € 1.000.000.

(x €1.000)	Voorstel	Meerjarenraming 2019-2022
<i>Benodigd krediet (bruto)</i>	500	1500
<i>Subsidies en/of bijdragen derden (externe dekking)</i>	0	0
<i>Benodigd krediet (netto)</i>	500	1500
<i>Jaar oplevering (start kapitaallasten t+1)</i>	2022	2021

<i>Kapitaallasten jaar 1</i>	110	255
<i>Overige exploitatiekosten (-baten)</i>	0	0
Impact exploitatierekening	110*	255

*deelaanvraag krediet voor voorbereidingsfase

Specificatie bruto krediet:

Kostencategorieën	Bedrag (x €1.000)	Budgethouder
<i>Externe kosten incl. BTW</i>	500	<i>Projectleider</i>
<i>Interne kosten</i>	0	<i>Projectleider</i>
<i>Risicoreservering voorzien incl. BTW</i>	0	<i>Opdrachtgever</i>
<i>Risicoreservering onvoorzien incl. BTW</i>	0	<i>Directielid (bij HWBP DB)</i>
Totale kosten incl. BTW	500	

2. Een tweede aspect betreft het beheer en onderhoud van het water in stedelijk gebied na de overdracht. Het fysieke onderhoud van het watersysteem leidt tot jaarlijks terugkerende kosten. Het fysieke onderhoud bestaat volgens de uitgangspunten in dit voorstel voornamelijk uit:
- Het maaien van watergangen en vijvers; afvoeren en verwerken van maaisel.
 - Baggeren van het stedelijk water, en in de meeste gevallen de afvoer van baggerspecie.
 - Maatregelen om het peilbeheer goed te kunnen uitvoeren (met behulp van diverse kunstwerken).

De overdracht van stedelijk water zal gefaseerd plaatsvinden. In de begroting van 2019 is de ambitie uitgesproken om in 2021 al het stedelijk water over te nemen. Het beheer en onderhoud van de over te nemen 100 kilometer stedelijk water leidt naar verwachting tot gemiddeld € 1.000.000 tot € 1.500.000 extra kosten, bovenop de bestaande meerjarenraming (begroting 2019-2022). De snelheid waarmee de kosten in de meerjarenraming oplopen, hangt af van het implementatietraject. Het implementatietraject is afhankelijk van de beschikbare inzet van mensen en de medewerking van gemeenten. Dit traject zal richting de begrotingsbrief worden vormgegeven. De bovenstaande kostenverwachting is op basis van ervaringen in het zuidelijk gebied onderbouwd en bevindt zich binnen een bandbreedte van indicatief 30%.

De overdracht zal komende jaren via aparte bestuursvoorstellen met een kredietaanvraag aan het bestuur worden voorgelegd. In deze voorstellen wordt dan ook aangegeven wat de toename zal zijn van de jaarlijkse kosten voor het beheer en onderhoud, hoe de communicatie met de gemeenten naar bewoners wordt vormgegeven, de samenhang van de andere overname trajecten en samenwerkingstrajecten met de gemeenten.

RISICO'S

- De planning en de kosten zijn afhankelijk van de onderhandelingen die met de gemeenten gevoerd zullen worden over de overdracht van het water, o.a. over het maken van afspraken over het wegwerken van achterstallig onderhoud. Het verloop van deze onderhandelingen wordt ook deels ingegeven door andere trajecten waarover we met de gemeenten in overleg zijn.
- De gemeenten zijn een belangrijke samenwerkingspartner voor het waterschap. Niet alleen op het vlak van stedelijk water werken we samen, maar ook op vele andere vlakken. Te denken valt aan de waterketen, het Hoogwaterbeschermingsprogramma, klimaatadaptatie en duurzaamheid. De relaties kunnen onder druk komen te staan als gevolg van de verwachtingen en processen die afgelopen jaren reeds gestart zijn op dit onderwerp.
- We willen voorkomen dat de in bijlage 2 benoemde ruimte voor maatwerk in het beleid standaard volledig wordt gebruikt. Dit risico wordt beheerst door bij de uitvoering van het beleid te werken met één team dat de gesprekken met de gemeenten voert (eenduidigheid en een totaal overzicht van de afspraken per gemeenten), uit te gaan van werkbaar en praktische onderhoudssituaties en terugkoppeling van discussies en beslispunten naar het bestuur.
- Er is momenteel onvoldoende capaciteit beschikbaar in huis door de inzet bij andere trajecten zoals waterschapszorg. De vraag is of deze gewenste tijdelijke capaciteit via de markt te verkrijgen is en wat dit voor de planning betekent. Om dit risico te beheersen zal een Plan van Aanpak worden opgesteld waarin o.a. wordt aangegeven welke capaciteit intern en extern nodig is.

TOELICHTING

Voor het opstellen van de beleidslijn zijn een aantal varianten bekeken.

- A. Al het stedelijk water overnemen inclusief bijbehorende kosten, zoals achterstallig onderhoud. Dit is een plus op hetgeen er in zuid is gebeurd.
- B. Respecteren afspraken zuidelijk gebied en vergelijkbare afspraken maken in het noordelijk gebied. Dit is de voorkeursvariant van het DB. Deze variant kan binnen 4 jaar worden gerealiseerd of, bijvoorbeeld binnen 6 jaar. Dit zijn respectievelijk de varianten B1 en B2
- C. Het openbreken van de bestaande afspraken en nieuwe afspraken maken met de gemeenten in Zuid over het beheer en onderhoud volgens de uitgangspunten in bijlage 2. Deze nieuwe afspraken ook in Noord van toepassing verklaren.
- D. Wettelijk minimum. Het waterschap neemt enkel het beheer over van het stedelijk water in het gehele gebied, de onderhoudsplichten en kosten worden bij gemeenten belegd. Dit betekent het terugdraaien van de bestaande afspraken over het onderhoud in Zuid en het onderhoud bij de gemeenten beleggen. In Noord wordt alleen het stedelijk water in beheer overgenomen.

In uw vergadering van 18 december jl. bleven twee varianten over (B1 en B2). Het dagelijks bestuur stelt voor om uit te gaan van een realisatie van 4 jaar, met een mogelijke uitloop naar 6 jaar. De gemeenten wachten namelijk al lange tijd op de verdere overdracht van het stedelijk water.

Varianten	Kosten t.o.v. huidige situatie	In verbinding met onze omgeving
(B - 1) DB-advies Respecteren afspraken zuidelijk gebied en maken vergelijkbare afspraken noordelijk gebied. Realisatie < 4 jaar.	€ 1 à 1,5 mln beheer- en onderhoudskosten en € 1,5 mln eenmalige investeringskosten. De tarieven zullen iets sneller stijgen dan bij variant B2 waar de tariefstijging iets geleidelijker zal gaan. Stijging watersysteemheffing 1,3% a 1,9% (2022)	Draagvlak bij gemeenten. In verbinding met onze omgeving.

<p>(B-2) Idem variant B1. Realisatie < 6 jaar.</p>	<p>De tarieven zullen minder snel stijgen dan bij variant 1, doordat investerings- en exploitatiekosten verspreid worden over meerdere jaren. Stijging watersysteemheffing 0,6% a 1,0% (2022)</p>	<p>Verwachting is dat er minder draagvlak is bij gemeenten. Ze willen graag tempo maken. Ze vinden het al lang duren.</p>
---	---	---

A. Ambitie en kaders

Voor de rol van het waterschap ten aanzien van het beheer en onderhoud in het stedelijk gebied wordt voorgesteld uit te gaan van de volgende ambitie.

We streven naar maatwerk, passend binnen de gestelde kaders door het bestuur. Onder maatwerk verstaan wij dat het beheer en onderhoud aan stedelijk water wordt afgestemd op de functies in een gebied en de (beleids)doelen, rekening houdend met de gebiedskenmerken en de wensen en ideeën van de inwoners en omgeving.

De ambitie is uitgewerkt in een aantal kaders, zie bijlage 1. Deze sluiten aan bij de ambitie en kaders die op 31 oktober 2017 zijn vastgesteld voor het beheer en onderhoudsbeleid voor het watersysteem in het landelijk gebied (IBOOM) en zijn vertaald naar de situatie van het stedelijk gebied.

Met de ambitie en kaders geeft het waterschap aan welke aspecten belangrijk zijn in relatie tot de taakopvatting en de uitvoering daarvan. U wordt gevraagd deze ambitie en kaders vast te stellen.

B. Beleidslijn

De ambitie en kaders zijn uitgewerkt in een beleidslijn. Met dit voorstel wordt u gevraagd te kiezen voor een beleidslijn waarbij gewerkt wordt met een vertrekpunt voor het gesprek met de gemeenten, met daarbij een ruimte voor maatwerk om te komen tot werkbare praktijkoplossingen. De beleidslijn is te vinden in bijlage 2.

Communicatie

De gemeenten worden geïnformeerd over uw besluit. Omdat de situatie per gemeente qua stand van zaken overdracht verschillend is krijgen de gemeenten ieder afzonderlijk een brief waarbij ingegaan wordt op de uitkomsten van uw besluit en het vervolg.

Daarnaast is medio januari een persbericht verzonden met daarin de strekking van het voorstel.

Vervolgproces

Binnen het waterschap zal een projectorganisatie worden opgezet die een Plan van Aanpak *Overdracht Beheer stedelijk water* zal maken. Aangezien de overdracht van stedelijk water parallel loopt aan een aantal andere grote projecten, o.a. Implementatie Waterschapszorg, is er op dit moment in de organisatie onvoldoende capaciteit beschikbaar. In het plan van aanpak wordt aangegeven welke interne- en in te huren capaciteit nodig is en hoe dit kan worden georganiseerd. Ook een afstemming met de planning van de verschillende gemeenten is noodzakelijk. Op basis van de beschikbare capaciteit en afstemming met de gemeenten ontstaat inzicht in een realistische planning en de uiteindelijke doorlooptijd van de overdracht van het stedelijk water. Een overzicht van deze planning zal in het plan van aanpak nader worden uitgewerkt. Andere onderwerpen in het plan van aanpak zijn communicatie (intern, bestuur, gemeenten, partners en bewoners), evaluatie en afstemming met andere processen. Het plan van aanpak wordt het eerste kwartaal van 2019 voorgelegd aan het Dagelijks Bestuur. Het Algemeen Bestuur zal hier vervolgens over worden geïnformeerd.

BIJLAGEN

1. Ambitie en kaders
2. Beleidslijn beheer en onderhoud stedelijk water
3. Uitkomsten consultatieronde
4. Stand van zaken overdracht stedelijk water
5. Persbericht

Het dagelijks bestuur van het Waterschap Drents Overijsselse Delta

de secretaris,
ir. E. de Kruijk

de dijkgraaf,
ir. H.H.G. Dijk